

Hadi BAK*

**RUS DİLİNİN DİJİTAL SÖZ DİZİMİ:
BİLGİSAYAR İLETİŞİMİNDE DİL
NORMLARININ DÖNÜŞÜMÜ**

**DIGITAL SYNTAX OF THE RUSSIAN
LANGUAGE: TRANSFORMATION OF
LANGUAGE NORMS IN COMPUTER
COMMUNICATION**

ÖZET

Bu çalışmada, dijital metinlerde kullanılan ve belli kalıplarla çerçevelenmeyen söz dizimi ile geleneksel söz dizimi kıyaslanarak ele alınacaktır. Çevrim içi ortamın sunduklarıyla birlikte ortaya çıkan spontane gelişim, çoklu biçimlilik, parçalı ve/veya eksilteli yapı ile pratik kullanım gibi dilsel özellikler, yeni bir söz dizimsel yapının oluşumunu mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla çalışma, dijital çağ ile şekillenen söz konusu yapının yerleşmiş söz dizimsel yapıdan nasıl ayrıştığına odaklanmaktadır. Çalışmanın veri tabanını, sosyal medya paylaşımları, yorumlar, kısa mesajlar ve mem içerikleri gibi dijital iletişim örnekleri oluşturmaktadır. Yapılan araştırma ve incelemeler neticesinde dijital iletişimde bazı söz dizimsel yapılarına yönelik indirgeme ve eksilme eğilimlerinin arttığı görülmektedir. Ayrıca dijitalleşme ile birlikte, anlık iletişim uygulamalarında noktalama işaretlerinin kullanımının sıkça ihlal edildiği; bunun yerine ise emoji, çıkartma ve GIF gibi görsel öğelerin iletişimde ifade aracı olarak tercih edildiği gözlenmektedir. Belirtilen bulgular ve derlemlerden edinilen günlük iletişim dilinde sıkça kullanılan Rusçadaki cümle örnekleri ve yapılar, yazılı ve sözlü dil arasındaki sınırın giderek silikleştiğini göstermektedir; ayrıca dijital ortamda kullanılan dilde geleneksel söz dizimi ve dijital söz dizimi arasındaki fark belirginleşmektedir. Bu bağlamda çalışma, çevrim içi ortamlarda kullanılan dilin dönüşümüyle birlikte, yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Dijital Söz Dizimi, Bilgisayar Aracılı İletişim, Dil Dönüşümü, Söz Dizimi Uyarlaması

ABSTRACT

This study compares the syntax used in digital texts, which is not framed by specific patterns, with traditional syntax. The spontaneous development, polymorphism, fragmented and/or elliptical structures, and practical usage that have emerged with the offerings of the online environment make the formation of a new syntactic structure possible. Therefore, the study focuses on how this structure, shaped by the digital age, differs from established syntactic structures. The study's database consists of examples of digital communication such as social media posts, comments, text messages, and meme content. Research and analysis reveal an increasing trend of reduction and ellipsis in certain syntactic structures in digital communication. Furthermore, it is observed that with digitalization, the use of punctuation marks is frequently violated in instant messaging applications, and visual elements such as emojis, stickers, and GIFs are used instead. The aforementioned findings and the examples of commonly used Russian sentences from the compilation demonstrate that the line between written and spoken language is becoming increasingly blurred; furthermore, the difference between traditional and digital syntax is becoming more pronounced in digital language. In this context, the study aims to contribute to the development of new approaches along with the transformation of language used in online environments.

Keywords: Digital Syntax, Computer-Mediated Communication, Language Transformation, Syntactic Adaptation

* Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü. Erzurum/Türkiye. E-posta: hadi.bak@atauni.edu.tr / Asst. Prof., Atatürk University, Faculty of Letters, Department of Russian Language and Literature. Erzurum/ Türkiye. E-mail: hadi.bak@atauni.edu.tr

Giriş

Teknoloji ve dijital gelişmeler, toplumsal ve bireysel hayata nüfuz ederek modern yaşam üzerinde dönüştürücü bir etki yaratmaktadır. Teknolojiden kültürel ve iletişimsel süreçlere kadar birçok alan dijital değişimden geçmektedir. Söz konusu dönüşümün belirgin tezahürlerinden biri, bilgisayar temelli iletişimin dilsel yapılara etkisidir. Yapılan araştırmalara göre dijital metinlerde, kelime dağarcığı ve yazım özellikleriyle birlikte söz dizimi gibi dilin daha derin katmanlarında da belirgin değişimler gözlenmektedir. Bahsi geçen durum, iletişimin hızına, kısalığına, duygusallığına ve görsel yoğunluğuna odaklanan yeni dil kullanım modellerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Son dönemde dijital ortamların etkisinin artmasıyla günlük dilde de bazı söylemler ve ifadeler dikkat çekici hale gelmektedir. Bu bağlamda, çevrim içi temelli toplumsal söylemde yaşanan dönüşüm, dil bilimsel çalışmalara farklı yön kazandırarak söz konusu alan üzerine çalışmalar yapılmasını sağlamaktadır. Dijital söz dizimi üzerine yürütülen çalışmalar incelendiğinde, parçalanma, eş zamansızlık ve yüksek pragmatizmle özdeşleştirilen çevrim içi söylemin, yazı dili olarak şekillenen geleneksel söz dizimi normlarının anlam derinliğini ifade etmede eksik olduğu görülmektedir. Böylece, çevrim içi ortamda gerçekleşen iletişime özgü bir dizi istikrarlı söz dizimsel uygulamayı ifade eden “dijital söz dizimi” terimi araştırmaların odak noktası olmaya başlamıştır. Ancak, bu araştırmalarda ön plana çıkan söz konusu değişimlerin niteliği, sistematığı ve dil normları üzerindeki etkileri hâlâ akademik araştırmalar gerektirmektedir. Bu bağlamda çalışmada, değişen dil normlarına yönelik teorik yaklaşımlar incelenmekte ve “dijital söz dizimi” kavramının bağımsız bir araştırma kategorisi olarak çalışılması gerektiği vurgulanmaktadır. Alandaki eksikliği doldurmak amacıyla çalışmada, çevrim içi iletişim yoluyla oluşturulan metinlerdeki dijital söylemin söz dizimsel özelliklerine mercek tutulacaktır. Araştırmada izlenen yöntem ise dijital dilbilim çerçevesinde, söylem analizi, içerik analizi yöntemlerine, karşılaştırma ve pragmatik yaklaşımlara dayanmaktadır. İnceleme, bazı sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları ile çevrim içi forumlardan alınan özgün örneklerle odaklanmaktadır. Bununla birlikte çalışmada, bilgisayar destekli iletişim bağlamında söz dizimsel yapıların geçirdiği değişim analiz edilecektir. Bu süreçte, geleneksel dil normlarından belirli ölçüde ayrılan çağdaş dil normlarındaki farklılaşmalar ile bu farklılaşmaları belirleyen faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Çalışmanın Teorik Temeli

Geçmişten günümüze kadar insanı çevreleyen sosyal ve kültürel gibi çeşitli alanlara dair faktörler sürekli olarak değişmektedir. Tarihsel süreçte köklü dönüşümlerden biri olan Sanayi Devrimi, tarıma dayalı geleneksel yapının dönüşmesini ve sanayi toplumunun temellerinin atılmasını sağlamıştır. Bu bakımdan, sanayi çağı olarak da adlandırılan söz konusu dönem, insanlık tarihinin dönüşüm noktalarından biri olarak kabul edilir. Toplumsal yapıların durağan olmaması nedeniyle, Sanayi Devrimi zamanla yerini yeni dönüşüm süreçlerine bırakır. Bilişim devrimi ya da bilgi çağı olarak da adlandırılan bu dönemde, bilgi ve iletişim bağlamında insanoğlu yeniliklerle karşı karşıya gelir. Özellikle, internetin gelişimiyle birlikte tüm topluma küresel iletişimin kapıları aralanır (Atasoy, 2003, s. 66-67). Böylece, günümüz insanları, mekânsal uzaklıklara rağmen iletişim bağlamında birbirlerine daha ulaşılabilir hale gelirler. Ulaşılabilirliğin temel nedenlerinden biri olan radikal teknolojik gelişmeler, insanların iletişim kurma biçimlerini büyük ölçüde dönüştürerek bilgi akışını hızlandırır. Ancak süregelen değişimler sadece iletişim araçlarını veya hızını değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda iletişimde kullanılan dilin yapısını da etkiler. Özellikle, modern iletişim araçlarının kullanılmasıyla birlikte dil, yerleşik normlarının

dışına çıkararak yeni söz dizimsel yapıların ortaya çıkmasını sağlar. Bu nedenle, söz konusu dönüşümleri dil bilgisel açıdan yorumlamak amacıyla dijital söylem ve bilgisayar aracılı iletişim gibi birkaç temel kavramı tanımlamak, çalışmanın teorik zeminini oluşturması açısından belirleyicidir.

“Dijital söylem”, sosyal ağlar, anlık mesajlaşma programları, forumlar, bloglar ve diğer çevrim içi etkileşim araçları gibi elektronik cihazlar ve platformlarda kullanılmaktadır. Dijital söylem, çoklu ifade biçimi, parçalanma, yüksek düzeyde etkileşim, sözlü ve yazılı konuşma arasında değişen bir sınırla ilişkilendirilir ve dijital teknolojilerdeki dilin doğasına belirgin bir toplum dilbilimsel bakış açısı sunmaktadır. Yeni medya toplum dilbilim olgusunu güncelleyerek, anlık mesajlaşma, kısa mesaj, blog yazma, fotoğraf paylaşımı, cep telefonları, oyunlar, sosyal ağ siteleri ve video paylaşımı gibi güncel teknolojileri ele alarak işe başlar (Thurlow & Mroczek, 2011, s. XXII-XVIII). Dijital söylemde, duyguları ve fikirleri ifade etmenin geleneksel biçimlerinin yerine kısaltmalar (örneğin, *lol-лoл*, *kek-кeк*, *imho-имхо*) emojiiler ve memler kullanılmaktadır (Babekov, 2024, s. 124). Dolayısıyla dijital söylem, emojiilerin, etiketlerin, memlerin¹ ve diğer görsel-dilsel unsurların rol oynadığı yeni dilsel davranış kurallarını şekillenmesine olanak sağlamaktadır. “Bilgisayar aracılı iletişim” (İng. *computer-mediated communication*, CMC) ya da kısaca BAİ ise dijital teknolojiler üzerinden gerçekleşen bilgi alışverişini ifade etmektedir. Dilbilimde BAİ, sözlü ve yazılı iletişimin özelliklerini bir araya getiren özgün bir söylem türü olarak ele alınmaktadır. Sunulan tanımlamalardan hareketle, literatür taraması kapsamında doğrudan kavrama rastlanmamış olsa da “dijital söz dizimi” ifadesinin ele alınması yerinde olacaktır. Dolayısıyla, çalışma bağlamında dijital söz dizimi, dijital ortama özgü söz dizimsel kurallar ve kullanım stratejileri bütünü şeklinde tanımlanabilir. Geleneksel söz diziminden farklı olarak günlük iletişimin koşullarına uyum sağlayan kısalık, hareketlilik, duygusal yoğunluk ve grafik-sembolik araçların kullanımı gibi özellikleri içeren; cümlelerin parçalanması ile cümledeki birimlerin azaltıldığı; emoji, büyük harf, tekrarlar ile mantıksal bağların duygusal veya görsel işaretlerle ikame edildiği; geleneksel noktalama kurallarının esnetildiği ve yapılarının kimi zaman bilinçli olarak sadeleştirildiği ya da tam tersine daha ifade yüklü hâle getirildiği yeni bir söz dizimi terimi olarak görülebilir.

Dijital söz diziminin, yerleşik normlar ile dijital iletişimin gerekliliklerinin kesiştiği noktada ortaya çıkan karma bir söz dizimi biçimi olduğu düşünülmektedir. Dijital söz dizimi ayrı bir analiz gerektirmekte ve transmedya etkileşimi çerçevesinde ortaya çıkan yeni bir dilbilimsel olgu olarak değerlendirilmelidir. Örneğin, araştırmacı Yelena Kazimyanets, dijital iletişimde konuşmacıların amacının, bilgiyi mümkün olan en kısa sürede iletmek değil, belirli iletişim kanalının hedeflediği kitlenin anlayabileceği biçimde aktarmak olduğunu vurgular. Ona göre bu tür metinlerin doğasında bulunan özellikler, öncelikle çevrim içi yayınlara odaklanan ve “*yeni muhabirler*” olarak adlandırılan çağdaş gazeteci kuşağı arasında Rus dilinin kullanımı ve metin oluşturma eğilimlerine işaret etmektedir (Kazimyanets 2015, s. 50). Böylece dijital iletişimde ifadenin karşılıya

¹ İng. meme kültürel aktarım birimi, bulaşıcı fikir veya simge ☼ 1976, Richard Dawkins, İng. etnolog. <? EYun mîméma taklit edilen şey <?EYun mîméomai mîméomai taklit etmek → mim<sup Bkn: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/mem>

iletilmesinde geleneksel söz diziminin aksine yeni bir olgu ortaya çıkmaktadır. Araştırmacı Karahisar, “günlük konuşmalardaki Türkçe kullanımı ile yazı dilindeki Türkçe kullanımı tabii ki farklılık göstermektedir. İnternette Türkçe’nin öge dizilişi ve ses uyumu kuralları yoktur. Yeni, farklı bir yapı ve kurallarla karşılaşırız. Bu yeni dil, İngilizcedeki kısaltmalara benzemektedir. Kısaltmalardan oluşan bir dildir” (Karahisar, 2013, s. 77) ifadelerini kullanarak yazı dili ve internet dili arasındaki farklılığı vurgulamaktadır.

Sadece insan üretimi değil, günümüzde oldukça popüler olan yapay zekaların ürettikleri metinlerdeki söz dizimi de geleneksel yapının dışına çıktığı gözlenmektedir (Coşar, 2025, s. 382). Böylelikle, dilin işlevsel zemine oturduğu bir mecra olarak dijital ortam, yerleşik iletişim biçimlerinden önemli ölçüde ayrılan pek çok benzersiz özelliği bünyesinde barındıran ve güncel akademik çalışmaların odağı haline gelen çağdaş bir sahadır. Bu alanı özgün kılan nitelikler, ifadelerin söz dizimsel yapısını doğrudan etkileyerek, yeni dil pratiklerinin ortaya çıkmasını sağlar. Bu noktada, bazı araştırmacıların dijital iletişimin en önemli parametreleri arasında gösterilen eş zamansızlık, çok biçimlilik ve hiper metinsellik gibi kavramlara dair bazı yaklaşımların sunulması gerekmektedir.

“Eş zamansızlık” (asenkon) iletişimsel eylemlerin aynı anda gerçekleşmesini gerektirmeyen bir zaman aralığıdır. Geleneksel söz diziminden farklı olarak dijital söz diziminde eşzamansızlık ilk olarak göz önünde bulundurulması görülen bir kavramdır. Çünkü iletişim asenkron olarak uzaktan yapılmaktadır. Dilbilimci Olga Aleksandrovna Polyakova ve Yekaterina Valeryevna Fedoroviç, eş zamansızlık kavramına dair özellikle uzaktan eğitim süresince eşzamanlı etkileşimin zor olduğu zamanlarda başvuru bir faktör olduğunu belirtmektedir, ancak eş zamansız etkileşimin aslında zor fakat, materyallerin doğru seçimi ve sunumunda pek çok avantajı olduğu savunmaktadır (Polyakova & Fedoroviç, 2020, s. 87-88). Her şeyden önce uzaktan eğitim ile ilişkilendirilen kavramın dijital söylemde ele alınmasının nedenini açıklar niteliktedir. Çevrimiçi öğrenme süreçlerinde eş zamansız eğitimin başarısı, büyük ölçüde öğrencinin kendi motivasyonuna ve internet üzerinde hazır bulunan çeşitli dijital materyallerin erişilebilirliğine dayanmaktadır (Dalkılıç & Erdem, 2023, s. 98). Öğrenciler bu sayede mekân veya zaman kısıtlaması olmaksızın, kendi öğrenme hızlarına uygun bir ilerleme kaydedebilirler. Nitekim eş zamansızlık dijital söylemde ritmini ve temposunu değiştirir; kendiliğinden sözlü konuşmaya yakın olmakla birlikte belirli ölçüde düzenlemeye dayalı söz dizimsel yapıların ortaya çıkmasına yol açar. Eş zamansız ortamlarda söz diziminde dil normları dönüşümlerinde kısa ifadeler, eksilteli cümleler, parçalanmış metinler ve mesajın başında ya da sonunda amacı netleştiren vurgu unsurlarının sık kullanıldığı görülmektedir.

Dijital söylemde “çok biçimlilik”, metin, görüntü, ses ve video gibi farklı ifade biçimlerinin eş zamanlı kullanımını içerir. Araştırmacı K. A. Tsvetskova’nın da belirttiği gibi “çok modluluk” kavramı, çeşitli gösterge bilimsel araçlar (modlar) ve bunlarla ilişkili sosyokültürel gelenekler aracılığıyla anlamların oluşumunu tanımladığı için “çoklu ortam” kavramıyla ilişkilidir. Bu çoklu ortamlardan herhangi bir mod, belirli bir kültür içinde tanınan anlamsal bir sistem olabilir; konuşma, yazma, yazı türü, jest, yüz ifadesi, tonlama vb. (Tsvetskova, 2014, s. 714). Çok biçimlilik bir mesajı oluşturmak ve iletmek için kullanılan metinsel, görsel-işitsel, dilsel ve mekânsal modlar açısından iletişimi tanımlar (Sorokina, 2017, s. 168). Böylece kullanılan emoji, GIF, çıkartma, mem ve diğer görsel unsurlar duygusal tonlamayı desteklemekle kalmaz, söz dizimsel işaretleyici olarak da işlev görür. Bu unsurlar, cümle sınırlarını belirleyebilir, anlamı tamamlayabilir veya kelimelerin yerine geçebilir. Nitekim söz dizimi yalnızca dil bilimsel

yapılardan değil, sözel ve sözel olmayan işaretlerin birlikte oluşturduğu çok biçimli bir anlam sisteminden oluşur. Dijital söz diziminde çok biçimlilik yapısındaki olgular, geleneksel söz dizimi ile dijital söz dizimi arasındaki farkların belirgin olarak gözlemlendiği yapılardır.

Dijital söylemde “hiper metinsellik” kavramı, metinlerin doğrusal bir yapı izlemek yerine farklı içeriklerle bağlantılar aracılığıyla genişleyen bir ağ içinde düzenlenmesini ifade eder. Bu yapı, metnin başka metinlere, görsel materyallere, kullanıcı profillerine, yayınlara veya dış kaynaklara yönlendiren bağlantılarla sürekli genişlemesine imkân tanır. Araştırmacı Susan C. Herring internet dilinde sözcük dağarcığı düzeyinde, ifadelerin ve tutarlı metnin oluşturulmasına ilişkin kurallarda, tür ve üslup normlarında, sözlü ve yazılı konuşma kalıpları arasındaki ilişkide, iletişim stratejileri ve taktiklerinde hızlı değişimler yaşandığını vurgulamaktadır. En sık karşılaşılan değişimler arasında internet ortamındaki farklı iletişim formatlarında konuşma stratejilerinin iç içe geçmesi, bilgisayar argosunun yaygın kullanımı, sözlü ve yazılı dil biçimlerinin birleşmesi ile yüksek düzeyde dinamizm, etkileşim ve metinler arası bağlantıların yer aldığı görülmektedir (akt. Havrylenko & Prykhodko, 2023, s. 25-27). Bu bağlamda hiper metinsellik, dijital iletişimde anlamın üretim biçimini önemli ölçüde dönüştürmektedir. Geleneksel yazılı metinde anlam çoğunlukla lineer bir yapı içinde ilerlerken dijital metinde anlam, bağlantılar aracılığıyla farklı yönlere açılan bir okuma süreci içinde oluşur. Okur, bağlantılar üzerinden başka içeriklere yönelerek metnin sınırlarını genişletir ve metnin anlamını farklı bağlamlarla ilişkilendirir. Böylece metin, kapalı bir yapı olmaktan çıkarak çok katmanlı bir söylem ağına dönüşür. Bu durum, cümleler ve metin parçaları arasındaki sınırların belirsizleşmesine yol açmakta; anlamın üretimi ise tek bir metinsel akış yerine çok yönlü bir dijital etkileşim alanı içinde gerçekleşmektedir.

Nihayetinde, hiper metinsellik, dijital söylemin söz dizimsel ve anlamsal örgütlenmesini yeniden şekillendiren temel özelliklerden biridir. Bağlantılar aracılığıyla kurulan metinler arası ağ, metnin yapısını parçalı bir forma dönüştürmekte ve söylemin farklı bağlamlarla sürekli etkileşim içinde gelişmesine imkân tanımaktadır. Bu özellik, dijital metinlerin geleneksel metin yapısından ayrışmasının başlıca nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda değinilen söz dizimsel yapılarda dil bilgisel, mantıksal ve söz dizimsel bağların açık biçimde kurulmadığı görülmektedir. Dijital iletişim ortamlarında anlam çoğu zaman doğrusal bir cümle yapısı üzerinden ilerlemez; parçalı ifadeler, eksilteli yapılar ve görsel unsurlar aracılığıyla kurulur. Bu tür iletişimde anlam üretimi, metinsel yapıların yanı sıra görsel göstergeler, bağlantılar ve kullanıcı etkileşimleri aracılığıyla gerçekleşir. Böyle bir bağlamda söz dizimi, klasik dil bilgisel ilişkilerden ziyade dijital ortamın sunduğu çok katmanlı iletişim biçimleriyle şekillenen bir yapıya dönüşmektedir.

Dijital ortamın teknik özellikleri, söz dizimsel düzenin yeni iletişim koşullarına uyum sağlamasına yol açmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan yapı, geleneksel yazı dilinde görülen düzenli cümle kuruluşundan farklı bir örgütlenme mantığına sahiptir. Mesajların kısa, parçalı ve hızlı üretimi, etkileşimin sürekliliği, görsel göstergelerin iletişim sürecine dâhil edilmesi gibi unsurlar söz diziminin işleyişini doğrudan etkilemektedir. Böylece dijital iletişimde kullanılan dil, teknik, pragmatik ve görsel parametrelerin etkisi altında gelişen yeni bir söz dizimsel düzen ortaya koymaktadır.

Araştırmacı Oksana Mihaylovna Akay’a göre dijital platformların yaygınlaşmasından önce dil kullanımı belirli sosyo-kültürel değerler çerçevesinde şekillenmiş ve zaman içinde yerleşik bir

norm sistemi oluşturmuştur. Bu sistem içerisinde dil bilgisi, yazım kuralları, noktalama ve üslup unsurları yazılı ve sözlü dilin temelini meydana getirmektedir. Geleneksel yaklaşım, söz dizimsel yapıların istikrarını ve tutarlılığını korumayı amaçlar. Özne, yüklem ve yan tümceler arasındaki yapısal uyumun sürdürülmesi ile doğru noktalama kullanımı bu yaklaşımın temel ilkeleri arasında yer almaktadır (Akay, 2025, s. 20-23). Dijital iletişim ortamlarında ortaya çıkan metinler ise bu normatif yapıyla her zaman örtüşmemektedir. Çevrim içi iletişimde yeni bir norm türünün oluştuğu görülmektedir. Bu norm, katı kurallara dayalı bir sistem yerine bağlama uyum sağlayan esnek kullanımları ön plana çıkarır. Mesajların kısa tutulması, cümlelerin eksilteli biçimde kurulması ve parçalı yapıların yaygınlaşması bu eğilimin belirgin örnekleri arasında yer alır.

Dijital iletişimde anlam aktarımında emojiler, memler ve benzeri görsel unsurların yoğun biçimde kullanılması, söz dizimsel işlevlerin kısmen göstergebilim alanına kaymasına yol açmaktadır. Görsel göstergeler, duygusal tonlamayı ifade etme, mesajın amacını belirleme veya metinsel ifadeyi tamamlayıcı bir unsur olarak işlev görebilmektedir. Böyle bir kullanım biçimi, söz dizimi çalışmalarının farklı disiplinlerle ilişki kurmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle dijital söylem, dilbilim ile göstergebilim, medya çalışmaları ve iletişim kuramı arasında kesişen çok katmanlı bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Dijital söylemin çok katmanlı bir araştırma alanı oluşturmasına ve dijital iletişim ortamlarının sunduğu olanaklara rağmen, dijital söylem bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Örneğin Dijital Çağda Söz Dizimi Öğretimi: Eğitimciler İçin Araçlar ve Teknikler (Teaching Syntax in the Digital Age: Tools and Techniques for Educators) (2024) adlı çalışmada dijital araçların söz diziminin karmaşık yapısını öğretme sürecinde çeşitli zorluklar doğurabileceği belirtilmektedir. Araştırmacılar, birçok uygulama ve programın dil bilgisi kurallarını öğrenmeyi kolaylaştırdığını; ancak söz diziminin farklı bağlamlarda nasıl değiştiğini kavrama konusunda her zaman yeterli derinliği sağlayamadığını ileri sürmektedir (Fadilla vd., 2024, s. 179). Ancak öğreticiler, zenginleştirilmiş etkileşimli içerikler sayesinde öğrencilerin dikkatini sürekli canlı tutarak karmaşık kuralların kavranmasını kolaylaştırabilirler. Araştırmacı Dalkılıç & Erdem'in aktardığı gibi yabancı dil eğitiminde teorik bilgilerin yanına görsel, ilgi çekici ve bilgiyi eğlenceli kılan dijital öğretim araçlarının dâhil edilmesi, bu tür zorlukların aşılmasında pratik bir alternatif sunmaktadır (Dalkılıç & Erdem, 2023, s.110).

Dijital mecralarda sıkça rastlanan ve yerleşik kurallara aykırı düşen bir diğer durum ise ifade ve bireyselleşme isteği, kasıtlı yazım hataları, metinde uygun olmayan büyük harf ve birden fazla noktalama işareti kullanımı gibi yazılı dilin biçimsel kurallarındaki sapmalardır. Her ne kadar dijital söylem ve geleneksel söylem arasında farklar olsa da dijital norm, geleneksel kurallarını tamamen reddetmemektedir. Onu bilişim çağına uygun olarak yeni iletişim koşullarına göre yeniden uyarlar veya düzenler. Nitekim dijital iletişim kendini etkileşim, hız, duygusallık ve görsellik gibi temel özelliklerde gösterir. Dijital söylemde geleneksel “doğruluk” kavramlarının yerini ilgi, etkileşim ve ifade gücü kriterleri alır.

Dijital normlar, söz dizimsel açıdan ele alındığında, cümlelerde basitleştirilmiş yapıların ön plana çıktığı görülmektedir. Tek heceli cevaplar ve yüklem içermeyen cümleler bu yapının temel unsurları arasında yer almaktadır. Ayrıca, duygulu ve coşkulu iletişim için bazı dilbilgisel bağlantıların kasıtlı olarak kesilmesi, metinler ve sembollerin söz dizimsel olarak ifadeye dâhil edilmesiyle düzeyli şekilde kodlanan bazı yapıların da dikkat çektiği görülmektedir. Dolayısıyla, dijital normların sanal iletişimin yaygınlaşmasıyla kendine özgü biçim ve kalıp sistemlerine sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle özellikle dijital, bilişsel ve sosyo-dilbilim olmak üzere

modern dilbilim perspektifinden ayrı bir inceleme ve tanımlama gerektirdiğini savunulmaktadır (Tokariyeva, vd. 2021, s. 525). Zira, dijital ortamda değişen iletişim koşulları, söz dizimsel normların yeniden düşünülmesine ve yapılandırılmasına yol açar. Dili güncel iletişim dinamiklerine uydurmayı amaçlayan bilgisayar söylemi ya da dijital söylem, kalıplaşmış kurallardan sürekli sapmalar sergiler. Etkileşim hızı, sınırlı mesaj hacmi, aşırı görsel yük ve duygusal yoğunluk gibi pek çok etken ile karşılaşmaktadır. Bu bağlamda dijital iletişimde söz diziminin dönüşümündeki bazı temel eğilimleri vardır.

Dijital söz diziminin kendine has özelliklerinden biri, dilin ekonomik kullanımına yönelik bir eğiliminin olmasıdır. Bir bakıma sadeleştirme olarak anılan bu özellikte, cümle indirgemesinde bulunulur; karmaşık ve iç içe geçmiş cümleler, basit ve genellikle eksik cümleler ile değiştirilir ve burada en çok eksiltile cümle örnekleri ile karşılaşılır. Hem biçimsel hem de anlamsal olarak öngörülebilir ifade unsurları görülür: “Я ухожу домой — Eve gidiyorum” cümlesi yerine “Я ухожу – gidiyorum. “Я приду завтра утром – Yarın sabah gelirim” cümlesi yerine “Утром утром – Sabah. Sabah”. Bahsi geçen öge indirgeme, hem zamandan ve mekândan tasarruf etme ihtiyacından hem de daha fazla ifade gücü kullanma isteğinden kaynaklanmaktadır.

Dijital iletişim, sözlü ve yazılı dilin özelliklerini birleştirerek yazılı iletişimde konuşma kalıpları, tonlama ve diyalog benzeri repliklerin yoğun olarak kullanıldığı karışık bir söylem türü oluşturur. Bu durum, replikler arasındaki söz dizimsel sınırların belirsizleşmesine, eksik cümlelerin ortaya çıkmasına ve ünlem, edat ve parantezlerin yaygın kullanımına yol açar. Örneğin, “Это просто нелепо – Bu çok saçma”, “Ты это видел???- Bunu gördün mü???” , “Он действительно так сказал! – Gerçekten bunu söyledi!” cümlelerinde görüldüğü üzere tonlama yolu ile ifade güçlendirilmiştir. Anlaşıldığı üzere söz dizimi, sözlü ifade biçimlerini metinsel araçlarla aktararak “tonlama odaklı” hâle getirmektedir. Bununla birlikte, daha önce de belirtildiği üzere, yeni söz dizimi biçimleri arasında emojiler, kısaltmalar, meme yapıları ve vurgulu tekrarlar da yer almaktadır. Dijital ortamda, söz dizimsel işlevleri gerçekleştiren sözsüz ve dil ötesi öğeler ortaya çıkmaktadır. Emojiler, yüklem veya nesnenin yerini alabilir ya da ifadeye duygusal bir renk katabilir. Filolog Svetlana Leonidovna Kuşneruk, telegramdaki dilsel etkileşimin çok sesli doğasını vurgular ve telegram kullanıcıları ile abonelerinin kavramsal konumlarının etkileşimini, sohbetlerde ve kanallarda farklı şekillerde kendini gösterdiğini dile getirir. Araştırmacının semiyotik geri dönüş modül tablosunda kullanılan emojiler aşağıda sunulmaktadır (Kuşneruk, 2024, s. 87).

Resim 1. Geri Dönüş Semiyotik Modülü

İletişimde sözsüzlük veya işaretlerle ile bağlantı kurma olarak değerlendirilen emojiler sosyal medya ve iletişim araçlarında sıklıkla kullanılmaktadır. Kelimelerin kullanılmadığı ancak ifadenin tam olarak aktarılmasını sağlayan sözsüz ipuçları yerine araştırmacı Özge Arslan’ın belirttiği gibi “emotikon”, “emoji”, “çıkartma”, “GIF” gibi çevrimiçi görsel öğeler kullanılır. Bu dijital öğeler, sözsüz ipuçlarının; ifade, duygu aktarımı, pekiştirme, vurgulama, mesajı anlaşılır kılma, sözün yerine geçme gibi işlevlerini yerine getirebilir (Arslan, 2022, s. 52). Araştırma sahası bakımında göstergebilime de giren emojiler hakkında araştırmacı Ezgi Aral, “Emojinin kelime karşılığı: Japonca ‘da [sic] “e” görsel yani resim, “moji” harf, karakter anlamına gelir” şeklinde

bir ifade kullanır (Aral, 2018, s. 439). Bundan yola çıkarak, dijital ortamlarda sıkça rastlanılan ve görsel ve dilsel ifadelerin birleşimi olan emojiler, bir nevi hiyerogliflere benzetilmektedir (Metz, 2020, s. 1043).

Modern hayatı çevreleyen iletişim araçlarına özgü yeni söz dizimsel yapının kullandığı bir diğer unsur kısaltmalardır. Özellikle son dönemlerde kısa mesajlarda bazı ifadeleri karşıya iletmek için kullanılan *lol*, *omg*, *brb vb.* gibi kısaltmaların söz dizimsel olarak ayrı birimler olarak işlev görmektedir (Pojidayeva, 2025). Ayrıca tekrarların, söz dizimsel ve duygusal ifade gücünü artırıcı bir araç hâline geldiğini de savunmaktadır. Örneğin, “Я: Я не буду... я тоже: (действие) – Ben: Ben de yapmayacağım... ben de: (eylem)” gibi mem yapıları, istikrarlı bir söz dizimi ve retorik yapıya sahiptir.

Araştırmacı filolog A. İ. Yedliçko *Dijital Çağda Dil Standartları* (Языковые нормы в цифровую эпоху) (2025) adlı çalışmasında, yeni kuşağın Rus edebi dilinin yazılı ve sözlü kullanımına iyi derecede hâkim olduklarını ancak modern çağ ile birlikte yazılı ve sözlü dil ifadelerinin iç içe geçtiklerini savunur. Bu dönüşümün sonucu olarak, emoji, ifade şekilleri ve parantez işaretinin kullanımı ve sözcüksel normların sarpması gibi çok biçimli, gayriresmî bir iletişim tarzı ortaya çıkar. Ayrıca Yedliçko, yeni iletişim biçiminin aktarılmak istenen ifadenin düşünsel gücünü artırdığını, konuşma ve yazı dilini daha dikkat çekici hale getirdiğini ifade eder. Belirtilen çalışmada bahsi geçen ifadelere örnek olarak şu örnekleri vermektedir: (*таааак-һһһһһ, урааа-уааааа-олеуууу*), (*тык-тик², пофик-пofik*)³ ve sözsüz bir bileşenin kullanımı -renkli “kalp” emojisi kullanımı (Yedliçko, 2025, s. 99). Ayrıca şu örnekleri de sıralamak mümkündür: “Я не могу-уаратам” (duygusal-söz dizimsel bir işaretleyici olarak emoji); “Он такой нормальный, а я такая???” – *O çok normal ve ben çok???*” (doğrudan anlatımdan söz dizimsel kolaja geçiş); “Очень. Очень. Очень. Я хочу-Çok. Çok. Çok. İstiyorum” (ritmik-söz dizimsel bir araç olarak periyodik tekrar).

Dijital söz dizimde genellikle noktalama işaretlerinin farklı kullanımları görülmektedir. Kullanıcılar büyük harflerden bilinçli olarak kaçınır, üç nokta ve tekrarlayan ünlem ve soru işaretleri kullanırlar. Böylece metinde benzersiz görsel ritimler yaratılmış olur. Bu durum, her kelime veya cümle bloğunun ayrı bir satırda, söz dizimsel olarak bağımsız bir birim olarak görüldüğü anlam doğrusallaşmasına yol açar. Örneğin, “серьезно-сидден; не верю inanmıyorum; просто-öylesine; нет. не верю-hayır inanmıyorum; так жизнь нельзя- böyle yaşatamazsın”. Bu tür yapılar, iletişimde duygusal yoğunluğu vurgular veya tonlamayı yoğunlaştırır. Böylece geleneksel söz dizimsel bütünlük normlarını ihlâl eder. Nitekim dijital iletişimde, dilbilimsel bir alan olarak söz dizimi katı hiyerarşisini yitirir ve hızlı, etkileyici ve çok kanallı iletişimin taleplerini karşılayan uyarlanabilir, pragmatik odaklı bir araç hâline gelir. Araştırmacı Tamilla Aliyeva, çalışmasında özellikle forumlar, sohbet (chat) platformları, bloglar ve çevrimiçi günlükler gibi yazılı ve sözlü dilin iç içe geçtiği, gayriresmî ve tartışmaya dayalı dijital türlerde kısaltmaların belirgin bir rol üstlendiğini ve bu tür söylem alanlarının, doğallık, kendiliğindenlik ve etkileşime açıklık gibi özellikleriyle, konuşma dilinin pragmatik boyutlarını dijital ortama

² Rusçada *тыкать-dürtmek* fiil kökünden gelmektedir. Dijital iletişimde (mesajlar, sohbetler, yorumlar) kullanılan “tik” (dürtmek) ünlemi, günlük dilde canlı ve etkileyici bir çağrışım taşır. Anlamı büyük ölçüde bağlama göre değişse de birkaç temel varyasyonu vardır.

³ “Pofik”, “pofik”ın argo bir çeşididir (ki bu da kaba “po heru” (umurumda değil) ifadesinin bir örtmecesidir). Kayıtsızlık, ilgisizlik veya bir şeye karşı ilgisizlik anlamına gelir. Dijital yazışmalarda genellikle üslupsal bir yük taşır. Mesaja hafiflik, ironi ve kasıtlı bir sıradanlık anlamı katmaktadır. <https://ruscorpora.ru>

taşıdığını savunmaktadır (Aliyeva, 2025, s. 83). Ancak, bu süreç ve değişimlerin modern dilbilim çerçevesinde daha ayrıntılı olarak tanımlanması ve sistemleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Dijital Söylemde Söz Dizimi Yapılarının Dönüşümleri Üzerine Bir Gözlem

Çalışmada dijital söylemdeki söz dizimi yapılarının dönüşümlerini belirlemek ve tanımlamak için ampirik bir yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın amacı, çevrim içi iletişimin karakteristik özelliği olan geleneksel söz dizimi kalıpları saptamak ve bu kalıpların ortaya çıkış ve işleyiş mekanizmalarını analiz etmektir. Ampirik temel, yaklaşık dijital metinlerden oluşan bir derlemi kapsamaktadır.⁴ Sosyal ağlardan (Instagram, X (eski adıyla Twitter), Facebook) gelen gönderiler ve yorumlar, anlık mesajlaşma uygulamalardan (Telegram, WhatsApp) elde edilen konuşmalar ve çevrimiçi kısa forum metinlerinden alınan dijital söylemler bu çalışmada incelenmiştir. Analiz edilen materyaller günlük yaşam, siyaset, mizah, kendini tanımlama gibi konu çeşitliliği dikkate alınarak iletişimin doğallığı ve kendiliğindenlik ilkesine dayandırılmaktadır.

Çalışmada söz dizimsel kalıplara ve yapı sıklığına vurgu yapan içerik analizi, tekrar eden yapıları ve bunların pragmatik işlevlerini belirlemek için dilbilimsel modelleme ve normatif söz diziminden sapmaların izlenmesine olanak tanıyan “geleneksel yazılı dil ve dijital iletişim” ekseninde karşılaştırmalı analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Analiz sonucunda aşağıda belirtilen eğilimler ortaya çıkmıştır:

1. Söz dizimsel yapılarının kısaltılması ve eksiltili cümlelerin yaygınlaşması : “*Иду уже, git artık; без тебя. sensiz; да, ну и что... evet, ne var yani...*” (Ampirik gözlem, dijital metin derlemi, 2025).
2. Parçalanma ve satır sonlarında kırılma dâhil olmak üzere söz dizimsel bölünmenin sık kullanımı: “*Это все-hepsi bu.*” (Şahsi gözlemler, Instagram, 2025).
3. Emojinin söz dizimsel olarak önemli bir unsur olarak bütünleştirilmesi: “*Ну да и зрустно-eyet, evet üzücü*” (Ampirik gözlem, dijital metin derlemi, 2025).
4. Söz dizimsel bir strateji olarak tekrarlama ögesinin kullanılması: “*Нем. Пожалуйста!- Hayır. Lütfen!*” (Ampirik gözlem, dijital metin derlemi, 2025).

Elde edilen veriler karşılaştırıldığında hem argo sözcüklerin hem de resmi iş üslubu görsel eklemeler, emojiler veya GIF’ler ile bir arada kullanıldığı görülmektedir.

Dijital metinlerin analizine dayanarak söz dizimsel yapı dönüşümlerinin başlıca türleri sistematik olarak sınıflandırılmıştır. Ampirik çalışma sırasında ulaşılan nitel veriler aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 2. Dijital Söylemde Söz Dizim Dönüşümlerinin Kullanımı

Söz dizimi dönüşüm türü	Örnekler
Eksiltili cümleler (cümle öğelerinden birinin cümleden çıkarılması)	“ <i>Поехл. Поздно- Gittim. Geç oldu</i> ”; “ <i>Ты куда?</i> ”; “ <i>Домой</i> ”. - <i>Nereye?- Eve.</i> ; “ <i>Коротко</i> ”- <i>По делу</i> ” - “ <i>Kısaca, asıl meseleye gel</i> ”; “ <i>Подожди. В такси</i> ”. “ <i>Bekle. Taksidedyim.</i> ” (Yazar tarafından Telegram iletilerinin analizi, 2025).
Parselasyon (bir ifadeyi kısa parçalara bölme)	“ <i>Это. Был. Конец- Bu. Oldu. Nihayet</i> ”; “ <i>Купил. Попробовал. Пожалел-Satın aldın. Denedin. Şikayet ettin.</i> ” (Yazar tarafından Telegram iletilerinin analizi, 2025).

⁴ <https://ruscorpora.ru>

Söz dizimsel bir birim olarak emoji	“Не могу, Нем сил- Yaratam, gücüm yok” ; “Плаки-плаки Ағлама Emogisi” ☹; “От всего этого” “Bütün bunlardan” ☹; “Это же- İşte bu” 🤔 (Yazarın kendi seçkisi, Instagram, 2025).
Söz dizimsel ifade aracı olarak tekrarlar	“Нем. Нем. Нем!- Hayır. Hayır. Hayır!”; “Но...но...но- Eeeee, hadi söyle...”; “Криво-криво-Аşırı korkunç,kötü, tiksinc”; “Прямо кринж-кринж- Tam olarak krinç“(Yazar tarafından Telegram iletilerinin analizi, 2025).
Çok modlu ekleme (GIF, meme, görsel vurgu) ifadenin bir parçası yerine mem kullanımı	 (Yazarın kendi seçkisi, Instagram, 2025). “Мем «Сомнительно, но ОК» в смысле «Вряд ли», «неточно», «шансы невелики»-“Şüpheli ama tatam” memesinin anlamı “olası değil” “belirsiz” “şans düşük” (Yazarın kendi seçkisi, Instagram, 2025).
Noktalama işaretleri/küçük harflerin eksikliği	“А ты где- sen neredesin ki” (Yazarın kendi seçkisi, Instagram, 2025). “Занята я буду в пятницу не учусь -сита günü meşgul olacağım, ders çalışmıyorum” (Sturikova & Kirpiçikova , 2014, s. 156)
Söz dizimsel kod değiştirme (dil değiştirme)	“Это просто wow- Bu tam bir wow” (Yazarın kendi seçkisi, 2025). “ВыDOOMывать” yerine “выдумывать” -uydurmak sözcüğünün kullanımı; “Вся информация на web- tüm bilgiler web üzerinde” (Trofimova & Barabaş, 2020, s. 99-100)

Tablo 3. Geleneksel ve Dijital Söz Dizimi Karşılaştırması

Parametreler	Geleneksel söz dizimi	Dijital söz dizimi
Cümle yapısı	Tam, ayrıntılı cümleler	Parçalar, parçalı ifadeler
Noktalama işaretleri	Düzenli, kurallı	Düzensiz, kaotik, fazla veya eksik kullanım
Duygusalılık	Kelime dağarcığı ve tonlama yoluyla	Tekrarlar, emojiiler, görsel işaretleyiciler
Görsel öğeler	Yok	Söz dizimine entegreli
Kodlama düzeyi	Yüksek, normatif	Düşük, bağlama bağlı
Söz dizimi düzeni amacı	Mantıksal netlik, kesinlik	Duyguların hızlı aktarımı, etkileşim etkisi.

Görülmektedir ki dijital söylem, basitleştirilmiş ve standart dışı söz dizimsel biçimlerin baskın kullanıldığı bir biçim haline gelmektedir. Çevrim içi söylemde, genellikle söz dizimsel sanatlar olan eksiltili cümle (cümle öğelerinin bazılarının kullanılmaması), parselyasyon (parçalama) ve söz dizimsel olarak bütünleştirilmiş ifadeler yolu ile yaygın olarak dönüşüm biçimleri ön plana çıkmaktadır. Mesajların çoğunluğu geleneksel söz dizimsel normlara uymayan cümlelerden oluşmaktadır. Bu değişimlerdeki eksiklik, dil yetersizliğinden değil, dijital iletişimin koşullarına uyum sağlamakten kaynaklanmaktadır. Burada kısalık, görsellik, ifade gücü ve parçalanma gibi söz dizimsel sanatlar önemli rol oynamaktadır.

Bulgular

Çalışmada elde edilen veriler, dijital söylemin geleneksel söz dizimsel kalıplarından önemli ölçüde farklılaştığı ve dijital ortamda sağlanan iletişimin yeni gereksinimlerini karşılayan uyarlanabilir bir sistem oluşturduğu hipotezini doğrulamaktadır. Öncelikle tespit edilen değişimler; eksiltili, parçalama, alışılmış noktalama kurallarından sapmalar ve söz dizimsel görselleştirme, ifadelerin kısaltılması, basitleştirilmesi ve duygusal öğelerin artması yönünde bir eğilime işaret etmektedir. Bu kısaltmalar, geleneksel dilbilim yaklaşımlarında sıklıkla yorumlandığı gibi dilbilimsel bir gerilemenin işareti değil, dilbilgisi titizliğinden pragmatik ve ifadesel verimliliğe doğru önceliklerin değiştiğini göstermektedir. Emoji ve görsel öğelerin söz dizimine nasıl entegre olduğu özellikle dikkat çekicidir. Bu bağlamda, bahsi geçen dijital

göstergeler, çevrim içi söz dizimsel işlevleri üstlenerek, yalnızca bir cümlenin bireysel bölümlerini (örneğin bir yüklem veya duygusal-modal bir bileşen) değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda aktarılmak istenilen ifadenin amacını, tonlamasını ve iletişimsel durumunu da belirtir. Dolayısıyla, söz diziminin, sözel ve sözel olmayan işaretlerin etkileşimde bulunduğu çoklu göstergebilimsel bir sistem olarak daha geniş bir şekilde anlaşılması ihtiyacını doğurular.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, sözlü ve yazılı konuşma arasındaki sınırların belirsizleştiğini de söylenebilir. Dijital söylem; sözlü söz diziminin *kendiliğindenlik (spontanlık), parçalılık, tonlamalı ifade ve biçimsel bir kapanış eksikliği* gibi bazı özelliklerini sergilemektedir. Bu da çevrim içi söz dizimini, sözlü doğaçlama ve yazılı notasyon özellikleri birleştiren melez bir biçim hâline getirir. Ayrıca, birçok söz dizimsel kalıbın (*örneğin; vurgulu tekrar veya mem şablonları içeren yapılar* (“Ben: yapmayacağım – Ben de: ...”) (“я: не буду / я тоже: ...”) son derece standartlaştırılmış ve yeniden üretilebilir olması da dikkat çekmektedir. Bu durum, dijital söz diziminin kaotik olmadığını, ancak kodlanmamış da olsa belirli kuralları ve stratejik kalıpları izlediğini doğrulamaktadır. Böylelikle, dijital söz dizimi, medya ortamındaki değişimler, iletişim ortaklarının rolleri ve anlam oluşumuyla ilişkili olarak dilin evriminde doğal bir aşama olarak görülebilir. Bu olgunun, bilişsel-semiyotik, pragmatik ve sosyo-dilbilim yönleri dikkate alınarak bilimsel olarak tanımlanması gerekmektedir.

Sonuç

Geçmişten günümüze toplum içinde yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte insanların birbirleriyle kurdukları iletişim biçimi önemli derecede dönüşmektedir. Değişen iletişim tarzı, yalnızca kullanılan dilin söz dizimsel öğelerini eksiltmez, aynı zamanda cümlelerin geleneksel kuruluş ilkelerine de aykırı bir düzensizlik ile ilerler. Dolayısıyla belli kurallar çerçevesinde dizilen cümleler yerine, daha esnek bir yapıya sahip ve dijital ortamlarda sıkça kullanılan bir söz dizimsel yapılanma ortaya çıkar. Bu bağlamda, çalışmada, çağımızın koşullarına göre biçimlenen dijital iletişimdeki söz dizimsel normlarının değişimi ve dönüşümündeki temel eğilimleri belirtilerek, sınıflandırılması yapılmıştır. Gerçekleştirilen incelemeler kapsamında, çevrim içi ortamlarda kullanılan söz diziminin, değişen iletişim koşullarına uyum sağlayan esnek bir yapıda olduğunu öne çıkmaktadır. Özellikle söz konusu söz dizimi bağlamında özlülüğün, ifade gücünün, çok biçimliliğin ve bilginin hızlı kavranmasına dayalı bir iletişim biçimi meydana gelmektedir. Bu noktada, dijital ortamın söz dizimsel yapıları sadeleşmekte, emoji, memler ve GIF’ler gibi görsel-semiyotik unsurlar metnin söz dizimsel yapılarına dahil edilmekte, sözlü ve yazılı dil arasındaki sınırlar belirsiz hale gelmektedir. Aynı zamanda, resmî olmayan ancak yaygınlaşmış dijital kullanımın oluşturduğu mem şablonları, tekrarlayan yapılar, parçalı ifadeler gibi yeni ve kalıplaşmış yerleşik yapılar ortaya çıkmaktadır.

Dijital söz dizimi marjinal veya geçici bir olgu değildir. Çevrim içi ortamın doğasına uygun söz dizimi, daha çok dijital ortamın kendine özgü nitelikleriyle şartlandırılmış bireylerin düşünme ve iletişim biçimlerinde yaşanan köklü değişimlerin bir yansımasıdır. Bu değişimler, normlara, dilbilgisine ve söz dizimsel yapıların tipolojisine yönelik güncel dilbilim yaklaşımlarının yeniden değerlendirilmesini gerektirir. Bu bağlamda çalışmada, dijital söz dizimi bilişsel, semiyotik ve pragmatik özellikleri birleştiren bir dilbilimsel olgu olarak kapsamlı bir şekilde tanımlanmıştır. Elde edilen sonuçlar dijital iletişim dilbilimi, medya dilbilimi ve dijital çağda dilbilim ile çeviri alanlarında uygulanabilirliğini göstermektedir. İleri araştırma olanakları arasında, analiz edilen metinlerin kapsamının genişletilmesi, dillerarası ve kültürlerarası boyutların dâhil edilmesi ve

hızla gelişen dijital platformlar bağlamında söz dizimsel dinamiklerin modellenmesi yer almaktadır.

Extended Abstract

This study will compare digital and traditional syntax, a topic that has recently attracted researchers' attention. The characteristics of the language used on online platforms enable the formation of a new syntactic structure. Therefore, the study focuses on how this structure, shaped by the digital age, differs from established syntactic structures. The study's database consists of examples of digital communication such as social media posts, comments, short messages, and meme content. With digitalization, it has been observed that punctuation rules are frequently violated in instant messaging applications; instead, visual elements such as emojis, stickers, and GIFs are preferred as means of expression in communication. The aforementioned findings, along with sentence examples and structures from Russian frequently used in everyday communication, demonstrate that the boundary between written and spoken language is becoming increasingly blurred; furthermore, the difference between traditional and digital syntax is becoming more pronounced in digital contexts.

Computer-mediated communication is increasingly common in the 21st century, driven by the development of smartphones, laptops, and portable communication systems. As a result of these developments, it is important to examine certain digital syntax elements frequently encountered in computer-mediated communication, such as chats, social networks, forums, blogs, and instant messaging programs, which are considered flexible language tools. In this study, some digital syntax elements in social media tools were examined. The study aims to identify and analyze changes in syntactic structures resulting from the characteristics of the digital environment, such as spontaneity, polymorphism, fragmentation, and high pragmatism.

The material basis of the study consists of examples drawn from real communication applications, such as comments, posts, short messages, and memes, on social media platforms. The analyses conducted for this study show that some syntactic structures in digital communication are reduced or omitted, that punctuation violations occur in these structures, and that the integration of various visual and non-linguistic elements (emojis, stickers, GIFs, etc.) that perform syntactically important functions is widespread. This situation leads to the emergence of a new, hybrid syntax that serves communicative and expressive purposes rather than normative ones, due to the blurring of the lines between written and spoken language. However, the study concludes that the norm of digital syntax is not broken, but rather adapted to new communication conditions. Indeed, this study argues that theoretical approaches to syntactic norms in the age of digitalization need to be reconsidered. The theoretical basis of the study is the work of various scholars in the field of digital syntax in the Russian language. It also includes studies on the effects of digital platforms and the digital space on linguistics in Turkey. Theoretical studies and researchers' conclusions have shown that asynchronousness, polymorphism, and hypertextuality are among the most important parameters of digital communication. Our study includes scientists' work on these concepts. The digital environment, as a space where language functions, possesses several unique characteristics that significantly distinguish it from traditional forms of communication. These qualities directly affect the syntactic structure of expressions and lead to the emergence of new linguistic practices.

The study utilizes a range of methods, including content analysis emphasizing syntactic patterns and structure frequency; linguistic modeling to identify recurring structures and their pragmatic functions; and comparative analysis along the axis of "*traditional written language and digital communication*," allowing for the monitoring of the degree of deviation from normative syntactic norms. The analysis reveals the following: the abbreviation of syntactic structures and the frequent use of some elliptical sentences; the widespread use of fragmentation and syntactic fragmentation, including line breaks; and the integration of emojis expressing sadness as a syntactically significant element. Trends have emerged in the use of repetition as a syntactic strategy. When the data is compared, it is evident that both slang words and formal business style are used alongside visual additions, emojis, or GIFs. The results also reveal that the boundaries between spoken and written speech are becoming blurred. Digital discourse exhibits some characteristics of spoken syntax, such as spontaneity, fragmentation, intonation, and a lack of formal closure. This makes digital syntax a hybrid form that combines the features of spoken improvisation and written notation. Therefore, it can be argued that digital syntax is not a marginal or temporary phenomenon, but a reflection of the profound changes in the cognitive and communicative activities of contemporary humans conditioned by the unique characteristics of the digital environment. These changes necessitate a rethinking of existing linguistic approaches to norms, grammar, and the typology of syntactic structures.

Kaynakça

- Akay, O.M. (2025). Lingvokreativnost v yazıke tsifrovıh subkultur: igroviye strategii i diskursivniye innovatsii (na materiale diskursa subkulturnıh setevıh soobşestv). *Aktualniye problemi filologii i pedagogičeskoj lingvistiki*, (2), 18-29. <https://doi.org/10.29025/2079-6021-2025-2-18-29>.
- Aliyeva, T. (2025). Dijital Kültürde İnternet Deyimlerinin Türkçeye Çevirisi: Mizah, Argo Ve Yerelleştirme Üzerine Bir İnceleme. *Abant Journal of Translation and Interpreting Studies*, 3(2), 76-100.
- Aral, E. (2018). Ortak Dil Olarak Tinlemler (Emojiler). *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAND)*, 2(2), 434-451.
- Arslan, Ö. (2022, Nisan 16-18). Sözsüz İletişimin Dijital İpuçları: Emojiler [Özet Bildiri]. 9. *Uluslararası İletişim Günleri – Dijital Çağda İletişim Çalışmaları*, İstanbul, Üsküdar Üniversitesi.
- Atasoy, F. (2003). Bilişim Çağı ve Küresel Dünya Devleti. *2023 Dergisi*, (20), 66-71.
- Babekov, V. (2024). Vliyaniye tsifrovoy kommunikatsii na sovremenniy russkiy yazık. *Nauçnaya Artel*, (12), 124-125.
- Coşar, A. M. (2025). Söz Dizimi Açısından ChatGPT'nin Türkçesine Bir Bakış. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(48), 377-389. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.1568554>
- Dalkılıç, L., & Erdem, A. E. (2023). Yabancı dil olarak Rusçanın öğretimi ve öğreniminde dijital araçların kullanımı. *World Language Studies*, 3(2), 93-117.

- Fadilla, F., Muktar Hsb, J., Putri, N. A., Ahwani, S., Nasution, M. H. R., & Ismahani, S. (2024). Teaching syntax in the digital age: Tools and techniques for educators. *International Journal of English Education and Linguistics (IJoEEL)*, 6(2), 177–186.
- Havrylenko, K. M., & Prykhodko, D. S. (2023). Definition of Internet discourse in modern linguistics. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, (94), 23–27. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/43510>
- Karahisar, T. (2013). Dijital Nesil, Dijital İletişim Ve Dijitalleşen (!) Türkçe. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 4(12), 71–83. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2013.3.006.x>
- Kazimyanets, Ye. (2015). *Internet-sintaksis kak çast internet-lingvistiki*. M. B. Loskutnikova (Ed.), *Rusistika i komparativistika*, (101), 39-52.
- Kuşneruk S. L. (2024). Telegram-diskurs kak porojdeniye tsifrovoy ekosistemi: vizualizatsiya formata. *Terra Linguistica*, 15 (2), 85-91. <https://doi.org/10.18721/JHSS.15208>
- Mete, F. (2020). Emoji Kullanımının Türkçe İletişim Kurmaya Etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1041-1048. <https://doi.org/10.16916/aded.767126>
- Pojidayeva, A. (2025, Ağustos 29). Angliyskiye sokraşeniye dalya perezpiski v çate. İngleks <https://englex.ru/english-abbreviations-for-chatting/>
- Polyakova, O. A., & Fedoroviç, E. V. (2020). Asinhronnoye vzaimodeystviye v protsesse obuçeniya lingvistiçeskim distsiplinam: Problemi i perspektivi. *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogiçeskogo universiteta*, 8(151), 87–95.
- Sorokina, Y.V. (2017). Ponyatiye multimodalnosti i voprosı analiza multimodalnogo lektсионного diskursa. *Filologiçeskiye nauki. Voprosı teorii i praktiki*, 10-1(76), 168-170.
- Sturikova, M. V. & Kirpiçikova M. Ye. (2014). Punktuatsiya v tekstah sotsialnih setey. Sotsiokulturnoye prostranstvo Rossii i zarubeşya: obşestvo, obrazovaniye, yazık, (3), 154-159. https://elar.uspu.ru/bitstream/ru-uspu/45258/1/sprz_2014_023.pdf
- Thurlow, C., & Mroczek, K. (Eds.). (2011). *Digital discourse: Language in the new media*. Oxford University Press.
- Tokariyeva, A. Volkova, N., Chyzhykova, I., & Fayerman, O. (2021). *Computer-Mediated Communication and Gamification as Principal Characteristics of Sustainable Higher Education*. *SciTePress*, 515-528.
- Trofimova, G. N. & Barabaş, V. V. (2020). *Yazıkovoye poslevkusiye internet-epohi v Rossii: effekt bumeranga (aktualniye protsessı v russkoyaziçnoy tsifrovoy mediakommunikatsii)* Moskva: RUDN.
- Tsvetskova, K.A. (2014). Ultimodalnost v institutsionalnom diskurse (na primere saytov Interneta). *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo lingvistiçeskogo universiteta. Gumanitarniye nauki*, 24(710), 713-719.
- Yedliçko, A. N. (2025). Yazıkoviye norm v tsifrovuyu epohu. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 19: Lingvistika i mejkulturnaya kommunikatsiya*, 28(2), 91-104. <https://doi.org/10.55959/MSU-2074-1588-19-28-2-6>

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0